

10. HAFTA

Misak-ı Milli

GİRİŞ

ALT BAŐLIKLAR

- ❖ Sivas Kongresi ve önemi
- ❖ Amasya Görüşmeleri,
- ❖ Sivas'ta komutanlarla yapılan toplantı
- ❖ Temsil Heyeti'nin Ankara'ya geliői.
- ❖ Son Osmanlı Mebuslar Meclisi'nin toplanması,
- ❖ Misak-ı Milli

Sivas'ta komutanlar toplantısı

İstanbul Hükümetinin Mebuslar Meclisinin Anadolu toplanmasına razı olmadığı her halükarda İstanbul'da toplanacağı, Salih Paşa tarafından Sivas'a iletildi. Bu durum Karşısında Temsil Kurulu ile durum değerlendirmesi yapan Mustafa Kemal, Sivas'ta bütün kolordu komutanlarının katılacağı bir toplantı yapılması kararını çıkarttı.

16 -24 Kasım 1919 günleri arasında Sivas'ta gerçekleştirilen toplantıya başta 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa ve 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat Paşa olmak üzere davetli diğer kolordu komutanları - biri hariç - katıldı. Mustafa Kemal, Kazım Karabekir Paşaya kendi kaldığı odayı vererek kendisi başka bir odaya geçecektir.

Komutanlar toplantısına Temsil Kurulu üyeleri de katıldı. Toplantı gündeminde üç konu ele alındı: Mebuslar Meclisinin toplanma yeri, Meclisin toplanmasından sonra Temsil Kurulu ve millî teşkilatın alacağı şekil ve çalışma yöntemi, Paris Barış Konferansının bizim için olumlu veya olumsuz bir karar vermesi halinde tutulacak yol.

Sivas'ta komutanlar toplantısı

Bu konu başlıkları ile ilgili olarak 29 Kasım günü şu kararlar alındı:

- Sakıncalarına rağmen Meclisin İstanbul'da açılmasına karşı çıkılmayacak.
- Seçilen milletvekilleri İstanbul'a gitmeden önce Trabzon, Samsun, İnebolu, Eskişehir ve Edirne gibi şehirlerde toplanarak, kendilerine gerekli bilgiler verilecek.
- Güvenlik önlemleri alınacak. Mecliste güçlü bir grup kurulacak.
- Komutanlar millî teşkilatın yayılmasına ve güçlendirilmesine hız verecek.
- İstenen şartlar oluşuncaya kadar Temsil Kurulu görevine devam edecek.
- Askeri önlemlere kesintiye uğramaksızın devam edilecek.
- Paris Konferansı olumsuz karar verirse, milletin bu konudaki kararına göre hareket edilecektir.

Kolordu Komutanlarının bir davetle Sivas'ta toplanması, millî teşkilatın gücünü göstermesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

HEYET-İ TEMSİLİYE'NİN ANKARA'YA GELMESİ (27 ARALIK 1919)

Sebepleri

- 1) Ankara'nın güvenli olması
- 2) Meclis-i Mebusan çalışmalarının yakından izlenmek istenmesi
- 3) Ankara'nın batı cephesine yakın olması
- 4) Ankara'nın iletişim ve ulaşım yönünden uygun olması

Meclis-i Mebusan İçin Seçimlerin Yapılması

İşgal güçleri seçimlerden saltanat yanlılarının çoğunluk olarak çıkacağını zannettiğinden dolayı seçimlere pek müdahale etmediler. Fakat Kasım 1919'da yapılan seçimlerden milli mücadele taraftarlarının çoğunluk olarak çıkması işgalcilerin Anadolu hareketini hâlâ anlayamadığını gösterdi. İşgalciler padişahın kontrolünde toplanacak olan bir meclisten kendi aleyhlerine bir kararın çıkmayacağını zannettiklerinden dolayı meclisin açılmasına da karışmadılar. Meclisin Misak-ı Milli kararlarını alması ise işgalcilerin Anadolu hareketini anlayamadığını bir defa daha gösterdi.

MECLİS-İ MEBUSAN'IN AÇILMASI (12 OCAK 1920)

Padişah meclisin İstanbul dışında toplanmasını, meclisin kendi kontrolünden çıkmasından dolayı, uygun görmüyordu. Meclisin İstanbul dışında toplanmasını anayasaya uygun olmayışı ise padişaha bu konuda dayanak oluyordu.

Mustafa Kemal ise işgal altındaki İstanbul'da, padişah başkanlığında toplanacak olan bir mecliste milli mücadele adına sağlıklı kararların çıkmayacağını tahmin ediyor ve meclisin Anadolu'da toplanmasını istiyordu.

Mustafa Kemal meclisten sağlıklı kararlar çıktığı takdirde milli mücadelenin yasallaşacağına inanıyordu. Fakat her şeye rağmen Mustafa Kemal bu meclisin kurtuluşu gerçekleştiremeyeceğini biliyor ve bu durumu milletin de görmesini istiyordu. Bu açıdan meclisin İstanbul'da toplanması ve Misak-ı Milli kararlarından dolayı İstanbul'un işgal edilerek meclisin dağıtılması olumlu oldu.

Erzurum mebusu seçilen Mustafa Kemal, güvenlik meselesinden dolayı İstanbul'da toplanan meclise katılmadı. Meclis Anadolu'da toplanacak olsaydı; Mustafa Kemal meclise katılabilirdi.

Mustafa Kemal'in İstanbul'a gönderdiği Mebus Arkadaşlarından İstekleri:

1- Mecliste milli mücadeleçilerin birlikte hareket etmesini sağlayacak olan bir müdafaa-i hukuk grubu oluşsun.

Açıklama: Meclis'te Müdafaa-i Hukuk grubu bazı mebusların çekimser davranmasından dolayı kurulamayıp; bu grubun yerine içinde saltanat yanlılarının da olduğu ve Misak-ı Milli'yi ilan edecek olan Felah-ı Vatan grubu kuruldu.

2-Sivas Kongresi kararları mecliste onaylansın

Açıklama: Meclis Sivas Kongresinin bağımsızlıkla ilgili kararlarını onayladı(Misak-ı Milli). Fakat, padişah kontrolündeki mecliste Sivas Kongresinin milli egemenlikle ilgili maddeleri tartışma konusu dahi yapılamadı.

3-Mustafa Kemal meclise başkan seçilsin.

Açıklama:

a-Mustafa Kemal işgalcilere ve İstanbul otoritesine milli eylemin gücünü göstermek istiyordu.

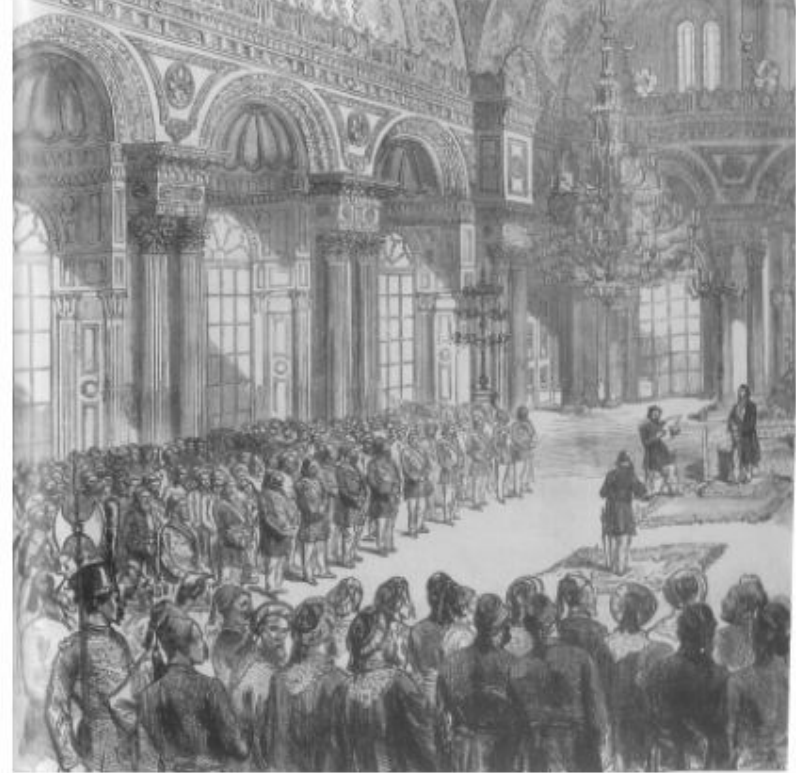
b-Meclis dağıtıldığı takdirde, meclis başkanı sıfatıyla, meclisi Anadolu'da toplamayı amaçlıyordu.

c-Mustafa Kemal meclise başkan seçilmemiştir. (Bu durum mebusların padişaha ve saltanata bağlı olduklarını gösterir)

Meclis-i Mebûsan'ın Toplanması ve Misâk-ı Millî'nin Kabulü

12 Ocak 1920'de Meclis açıldı. Kısa sürede Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin gönderdiği üyeler söz sahibi oldu. Sivas Kongresi kararları millî bir hedef olarak ele alındı.

Felah-ı Vatan Grubu'nun 28 Ocak 1920 günlü toplantısında Ahd-ı Milli (Misak-ı Milli) ismi altında alınan karar meclis genel kuruluna gelmiş ve 17 Şubat 1920 günlü birleşimde görüşülüp alkışlarla kabul edilmiştir.

Misak-ı Milli

1. Osmanlı Devleti'nin 30 Ekim 1918'de mütarekeyi imzaladığı tarihte düşman ordularının işgali altında bulunan Arap memleketlerinin durumunun halkın serbestçe verecekleri oya göre belirlenmesi gereklidir. Bu mütareke hududu içinde, Türk-İslâm çoğunluğu bulunan kısımların tamamı, hiçbir şekilde ayrılma kabul etmez bir bütündür.

Açıklama:

a- Bu madde Erzurum ve Sivas Kongresinin de ilk maddesidir.

b- Ülkeyi bölmek isteyenlere karşı bir tepkidir.

c- Kurtarılacak vatanın sınırları belli olmuştur.

2. Halkın oyu ile Anavatan'a katılmış olan üç sancakta (Elviye-i Selase; Kars, Ardahan ve Batum) gerekirse halkın oyuna başvurulmasını kabul ederiz.

3. Türkiye barışına bırakılan Batı Trakya'nın hukuki durumunun tespiti de halkın tam bir hürlikle verecekleri oya uygun olmalıdır.

Misak-ı Milli

4. Hilâfet merkezi ve Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul şehriyle Marmara denizinin güvenliği her türlü zedelenmeden korunmuş olmalıdır. Bu esas kabul edilmek şartıyla Akdeniz ve Karadeniz boğazlarının dünya ticaret ve ulaşımına açılması hususunda bizimle diğer bütün ilgili devletlerin birlikte verecekleri karar geçerlidir.

5. Millî ve iktisadî gelişmemiz imkân dairesine girmek ve daha ileri ve düzenli bir şekilde iş görmeye muvaffak olabilmek için her devlet gibi bizim de gelişmemizin sağlanması sebeplerinin temininde istiklâl ve hürriyete sahip olmamız hayat ve bekâ (var olma) esasıdır. Bu sebeple siyâsî, adlî, mâlî gelişmemize engel olan kayıtlara karşıyız. Hissemize düşecek borçların ödenmesi şartları da bu esasa aykırı olmayacaktır.

Misak-ı Milli

Tamamen Türklerin seçtiği ve Türklerden oluşan Osmanlı Meclis-i Mebûsan'ı Misâk-ı Millî'yi kabul etmekle büyük bir tarihi görevi yerine getirdi. İtilâf devletleri millî iradenin Misâk-ı Millî biçiminde belirlenmekte olduğunu görünce İstanbul hükûmetine bir nota verdi. Notada Kuva-yı Millîye'yi destekleyen Harbiye Nazırı **Cemâl Paşa** ile Genel Kurmay Başkanı **Cevat Paşa**'nın tutumunu protesto ederek istifalarını istedi. Hükûmet, baskılara rağmen **Mustafa Kemal Paşa**'nın görüşüne uygun olarak seferberlik hazırlığına başladı. İtilâf devletlerinin baskıları üzerine **Ali Rıza Paşa** hükûmeti istifa etti.

Çekilen **Ali Rıza Paşa** kabinesinin yerine **Mustafa Kemal**'in doğrudan doğruya Padişaha telgrafı ve vilâyetlerin de bu hususta direktmesi üzerine **Damat Ferid Paşa**'nın sadrazamlığı (şimdilik) önlenmiş ve **Salih Paşa** yeni hükûmeti kurmuştur.

Misak-ı Millinin Önemi

- 1) Milli mücadelenin hedefi kesin olarak belli oldu
- 2) Milli sınırlar meclis onayından geçti
- 3) Milliyetçilik anlayışının yerleştiği görüldü
- 4) Meclis kapitülasyonlara ilk ciddi tepkiyi gösterdi.
- 5) Milli mücadele için meclisin desteği alındı
- 6) Kurtarılacak vatan belli oldu
- 7) Türk halkının temel hakları dile getirildi
- 8) Ulusal devlet anlayışı kabul edildi
- 9) Alınan kararlar Turancılığın benimsenmediğini gösterdi
- 10) Ümmetçiliğin yerini ulusçuluk aldı
- 11) Mustafa Kemal'in askerlik hakları iade edildi
- 12) Misak-ı Milliye öfkeyle karşılayan İtilaf Devletleri İstanbul'u resmen işgal etti
- 13) Tam bağımsızlık ilkesi benimsendi

Açıklamalar

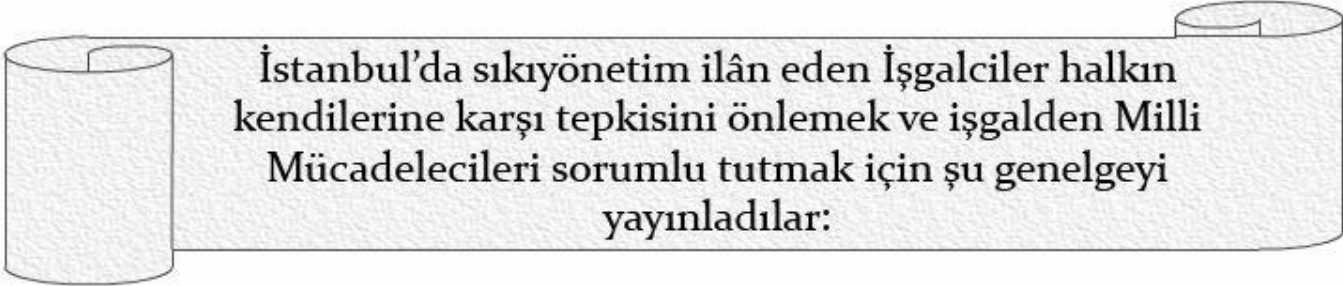
- 1) Misak-ı Milli'de hedefler belirlendiği halde; hedeflere gidilecek yolun belirtilmemesi Mustafa Kemal'e hareket serbestliği verdi.
- 2) Misak-ı Milli kararları Wilson Prensipleri ile çelişmez.
- 3) Misak-ı Milli'de Osmanlı borçlarının ödenmesine de değinilmiştir.
- 4) Ulusal egemenlikten bahsedilmedi
- 5) Misak-ı Milli Lozan Konferansında bütün dünyaca kabul edildi.
- 6) Sınırların belirlenmesinde Mondros Mütarekesinin imzalandığı anda işgal edilmeyen yerler ve Türklerin çoğunlukta olduğu bölgeler ölçü alındı.
- 7) Misak-ı Milli ilk defa Londra Konferansında dünyaya duyuruldu.

İSTANBUL'UN RESMEN İŞGALİ (16 MART 1920)

Sebepleri

- 1) Meclis-i Mebusan'ın Misak-ı Milli'yi ilan etmesi
- 2) Mustafa Kemal'in otoritesini kırmak
- 3) Milli mücadeleyi Türk halkının gözünde kötü göstermek
- 4) Panislamist eğilimlerin ve giderek güçlenen Bolşevik yayılmacılığın İngiltere'nin bölgesel çıkarlarını tehdit edecek duruma gelmesi

İtilâf devletleri Türkleri istedikleri barışa zorlamak için 16 Mart'da İstanbul'u işgal etti. Şehzâdebaşı Karakolu basılarak uyuyan askerlerin üzerine ateş açıldı, 5 asker şehit oldu. Eski Harbiye Nazırı Cemâl Paşa giyinmesine bile fırsat verilmeden evinden alındı. Yeni Harbiye Nâzırı Fevzi Paşa'nın odasına giren İngiliz askerleri göğsüne süngü dayadılar.

İstanbul'da sıkıyönetim ilân eden İşgalciler halkın kendilerine karşı tepkisini önlemek ve işgalden Milli Mücadelecileri sorumlu tutmak için şu genelgeyi yayınladılar:

İSTANBUL'UN RESMEN İŞGALİ (16 MART 1920)

- 1) İşgâl geçicidir.
- 2) İtilâf devletlerinin niyeti saltanat makamının nüfuzunu kırmak değil aksine olarak Osmanlı idaresinde kalacak memleketlerde nüfûzu kuvvetlendirmektir.
- 3) Taşralarda isyan çıktığı veya katliâm yapıldığı takdirde İstanbul Türklerden alınacaktır.
- 4) Herkesin saltanat makamı olan İstanbul'dan verilecek emirlere uyması gereklidir.

Arkasından İngilizler Meclisi de bastı. Salih Paşa kabinesi Kuva-yı Millîye'ye karşı başarısız görülerek istifa ettirildi ve İngilizlerin isteği üzerine tekrar Damat Ferid hükûmeti kurdu. Kendi ifadesine göre Damat Ferid'in isteği ve İngilizlerin ısrarı üzerine Kuva-yı Millîye aleyhine Şeyhülislâm Dürrişâde Abdullah Efendi bir fetva yayınladı. Bu fetvaya Damat Ferid'in hükûmet beyannâmesi ile Padişahın fermanı da eklenerek, üç metin Yunan ve İngiliz uçakları ile Anadolu'ya dağıtıldı.

İngilizler, halı birbirine düşürmek istiyordu. Anadolu'da işgâl edilmemiş topraklarda fetvanın etkisi görüldü ve isyanlar çıktı. Bunun karşısında Heyet-i Temsîliye, Ankara Müftüsü Rıfat (Börekçi) Efendi başkanlığında 150 müftünün imzaladığı karşı fetva yayınlandı.

11 Nisan 1920 tarihli Şeyhülislâm fetvası Anadolu'da yaşayan Müslüman halk üzerinde etkili oldu. Fakat halkın İstanbul'da işgâl kuvvetlerinin; "Herkesin saltanat makamı olan İstanbul'dan verilecek emirlere uyması gereklidir" şeklindeki dayatmasından haberi yoktu. Birilerinin çıkıp millete bu fetvanın iç yüzünü anlatması gerekiyordu. Bu fetvaya karşılık 16 Nisan 1920'de yayınlanan Ankara fetvasında ise; "İslâm halifesinin ve Saltanatının merkezi olan İstanbul, İslâm düşmanlarınca işgâl edilmiş, İslâm askerlerinin silahları ellerinden alınmış, öldürülmüş, Sadarete ve Harbiye Nezareti'ne el konulmuş, sıkıyönetim mahkemeleri kurularak İngiliz yasaları uygulanmaya başlanmış, Hâlifenin yargılama yetkisine karşılmıştır. Hâlifenin isteğine aykırı olarak İzmir, Adana, Maraş, Ayıntap ve Urfa'ya düşman saldırarak Müslüman olmayanlarla birleşip Müslümanları katletmişlerdir" dendikten sonra fetva kısmına geçilmekte ve

- Esir durumda bulunan ve yasal hakları elinden alınmış İslâm halifesini kurtarmak için her türlü çabayı göstermenin Müslümanlara farz olduğu,
 - Düşmana karşı bu yolda açılan savaşta ölenlerin şehit oldukları,
 - Bu savaşta düşman tarafını tutanların, Müslümanlara karşı silah kullananların günahın en büyüğünü işledikleri,
- ve en sonunda;
- Düşman devletlerin zorlamasıyla ve kandırmasıyla gerçeğe aykırı çıkarılan fetvaların şeriatça geçerli olmayacağı belirtilmiş ve sağduyu

kuvvetlerinin; "Herkesin saltanat makamı olan İstanbul'dan verilecek emirlere uyması gereklidir" şeklindeki dayatmasından haberi yoktu. Binlerinin çıkıp millete bu fetvanın iç yüzünü anlatması gerekiyordu. Bu fetvaya karşılık 16 Nisan 1920'de yayınlanan Ankara fetvasında ise; "İslâm halifesinin ve Saltanatının merkezi olan İstanbul, İslâm düşmanlarınca işgâl edilmiş, İslâm askerlerinin silahları ellerinden alınmış, öldürülmüş, Sadarete ve Harbiye Nezareti'ne el konulmuş, sıkıyönetim mahkemeleri kurularak İngiliz yasaları uygulanmaya başlanmış, Hâlifenin yargılama yetkisine karşılmıştır. Hâlifenin isteğine aykırı olarak İzmir, Adana, Maraş, Ayıntap ve Urfa'ya düşman saldırarak Müslüman olmayanlarla birleşip Müslümanları katletmişlerdir" dendikten sonra fetva kısmına geçilmekte ve

- Esir durumda bulunan ve yasal hakları elinden alınmış İslâm halifesini kurtarmak için her türlü çabayı göstermenin Müslümanlara farz olduğu,

- Düşmana karşı bu yolda açılan savaşta ölenlerin şehit oldukları,

- Bu savaşta düşman tarafını tutanların, Müslümanlara karşı silah kullananların günahın en büyüğünü işledikleri,

ve en sonunda;

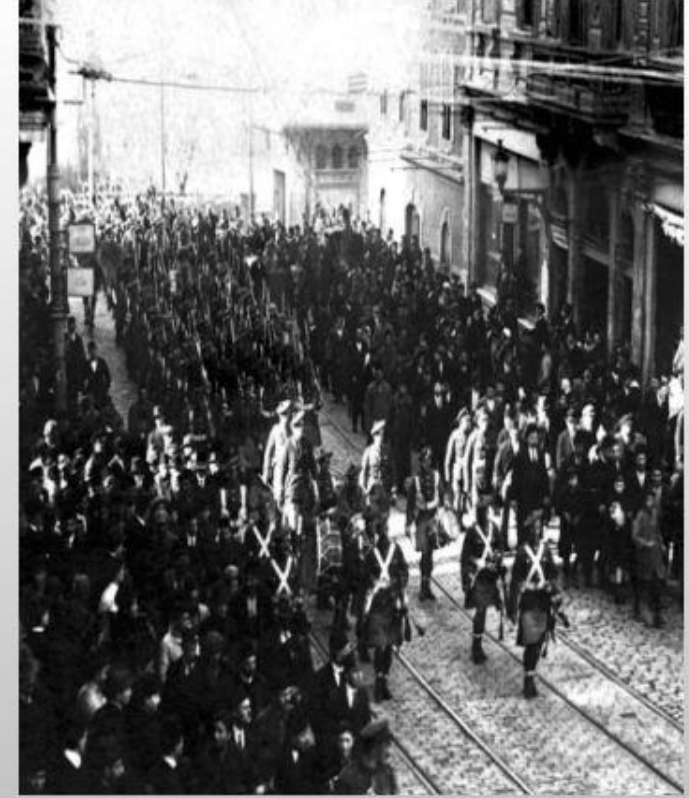
- Düşman devletlerin zorlamasıyla ve kandırmasıyla gerçeğe aykırı çıkarılan fetvaların şeriatça geçerli olmayacağı belirtilmiş ve sağduyu sahibi Türk Milleti aydın din adamlarının da desteği ile Mustafa Kemal Paşa'nın yanında yer almıştır.

İstanbul'un İşgaline Tepkiler

İstanbul'un işgâli ile çıkan yeni durum karşısında Mustafa Kemal, İstanbul'u tamamen saf dışı etmek, Erzurum Kongresi'nde de belirtildiği gibi;

“İstanbul hükûmeti muktedir olmadığı takdirde gayeyi temin için Anadolu'da geçici bir hükûmet kurulacaktır” esası çerçevesinde Heyet-Temsîliye'yi geçici bir hükûmet gibi çalıştırarak Ankara'da yine kongrelerdeki:

“Millî iradeyi temsil etmek üzere Millet Meclisinin derhal toplanmasına ve hükûmet işlerinin meclisin denetimi altında yürütülmesine çalışılacaktır” hükmünü gerçekleştirmek için harekete geçti. Mustafa Kemal, İstanbul'un işgâl edildiği gün Heyet-i Temsîliye'nin Anadolu'da tek merci olduğunu belirtti. Arkasından çektiği telgraflarla Kolordulara ve Vâililere alınacak önlemleri bildirdi, bu önlemler;

İstanbul'un İşgaline Tepkiler

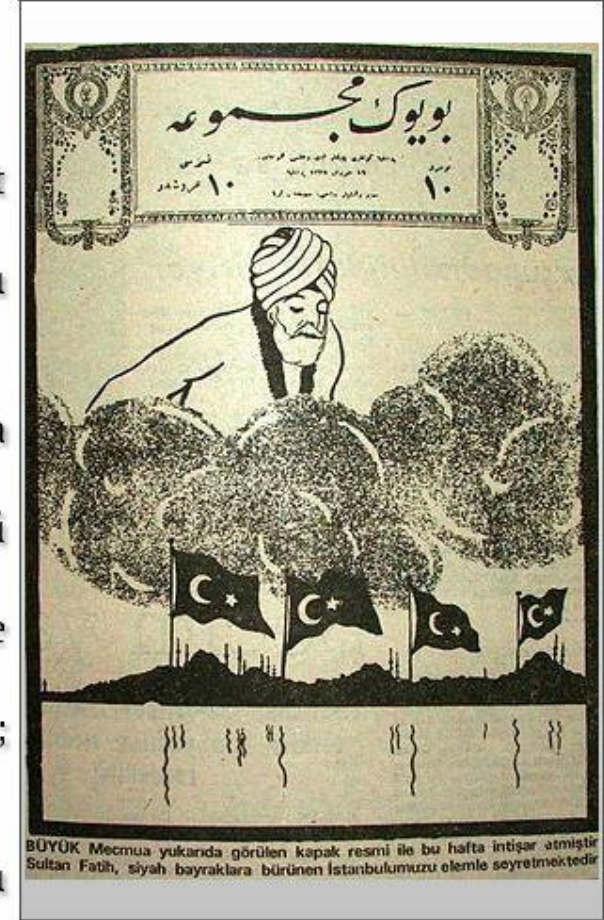
- ➔ İşgâlin İtilâf devletleri nezdinde telgrafla ve mitinglerle protesto edileceği, rehin olarak İngiliz kontrol subaylarının tutuklanacağı ve Hristiyan halka dokunulmayacağı,
- ➔ Yolların ve telgraf merkezlerinin kontrol edileceği,
- ➔ Mücâdelenin kutsallığını herkese duyurmak için çalışılacağı ve huzuru bozanlar hakkında kanûni muamele yapılacağı gibi hususları içermekteydi.

Fiili önlem olarak İngilizlerin, Anadolu'ya kuvvet sevkini engellemek için Geyve Boğazı kapatıldı, Eskişehir'de bulunan İngiliz birlikleri üzerine kuvvet sevk edildi. Mustafa Kemal, yabancı devlet temsilcilerine gönderilmek üzere hazırladığı protesto metnini Antalya'daki İtalyan Temsilciliği aracılığı ile bütün dünyaya duyurdu.

İstanbul'un İşgalinin Sonuçları

- 1) Osmanlı meclisi dağıtıldı
- 2) Damat Ferit Paşa tekrar hükümet başkanı oldu
- 3) İstanbul'daki Türkler de kurtuluş adına İstanbul'da ümit kalmadığını görünce Anadolu'ya geçti
- 4) Damat Ferit Paşanın tekrar yönetime getirilmesi halkı İstanbul hükümetinden soğuttu
- 5) TBMM'nin açılışına zemin hazırlandı
- 6) Padişah tutuklu duruma düştüğünden dolayı; Mustafa Kemal'e padişah adına söz söyleme imkanı doğdu
- 7) Türk halkı, güvendikleri İngilizlerin, çirkin yüzü-nü gördü.
- 8) İngilizler Osmanlı meclisine saldırmakla milli iradeye ve demokrasiye karşı olan saygısızlıklarını gösterdiler
- 9) Bazı mebuslar sürgün edildi, bazı mebuslar tutuklandı; bazıları ise Anadolu'ya kaçtı.
- 10) İstanbul'dan Anadolu'ya göç başladı
- 11) Mustafa Kemal'in meclisin İstanbul'da toplanmamasını isteme haklılığı ortaya çıktı.

Mustafa Kemal'in İşgale Tepkisi

- 1) İşgalciler kınandı
- 2) İstanbul ile ilişkiler kesildi
- 3) Anadolu'daki bazı işgalci subaylar, Malta'ya sürgün edilen Türk mebuslarına karşılık tutuklandı
- 4) Osmanlı'nın Anadolu'daki gelir kaynaklarına el kondu
- 5) İşgalcilerin sevkiyat yaptıkları Ulukışla-Geyve Demiryolu işlemez hale getirildi.

NOT

İstanbul'un işgal edildiğini Anadolu'ya Telgrafçı Hamdi Bey haber vermiştir.

10. Hafta Ders Konuları Burada Sonlanmaktadır

HOŞÇAKALIN

TEKRAR